

Cumhuriyet Felsefesinde İnsan ve Kültür

Emrullah Kılıç

<https://orcid.org/0000-0003-0221-0944> | ekilic0676@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

İnsan, tarihsel süreçlerde farklı tanımlamalara muhatap olmuştur. İnsanın neliği araştırılırken başlangıç noktalarındaki değişkenlik ulaşılan sonuçların da farklılaşmasını beraberinde getirmiştir. İnsan tarafından üretilen ve dolayısıyla insanla ilgili olan tüm bu kültürel süreçler düşünce dünyamızı, evren tasavvurumuzu, ideal arayışımızı ve iyi yaşam deneyimimizi de farklı kılmıştır. İnsan ve insanın varlık yapısıyla ilgili hususları varlık bütünlüğü içerisinde araştıran insan felsefesi ise kültürel yapıya ait bütün hususları konu edinmiştir. Buradan hareketle kültürü, varoluşa yönelik arka plan oluşturma çabası ya da yüceliğin diğer adı olarak ifade edebiliriz. Hayatın anlamının teorik çerçeve ya da üst anlatılardan ziyade, yaşamın içerisinde inşa edilmesi kültürün karakteristiğini yansıtır. İnsanı farklı kılan şeyi, kültürel varlık olmasına dayandıran felsefi yaklaşım ise 19. yüzyıl sonu itibarıyla kendini göstermeye başlamıştır. Bu durum özellikle Aydınlanmanın pozitivist ve ilerlemeci değerleri üzerinden yürütülen tanımlara karşın, insanı antropolojik temellerden hareketle bütünlüklü bir şekilde açıklamaya götürmüştür. Bu doğrultuda açığa çıkan insan felsefesi, en genel anlamıyla insanı kültürel bir varlık olarak biyolojik ve kültürel kökenleri, varoluşunu sağlayan değerleri, kurumları ve geleneklerini konu edinerek ele almaya başlamıştır. 19. yüzyıl sonrasında ideolojilerde “siyasal” olanın “kültürel” olanla yer değiştirmesi kimliğin oluşumunda asıl mücadele alanının kültürel alana kaymasına neden olmuş ve söz konusu durum meselenin önemini artırmıştır. Kültür ve buna bağlı olarak yapılan insan tanımının anahtar rolü ile varoluşun koordinatları yeniden konumlandırılmıştır. Söz konusu durum, felsefi yaklaşıma bağlı insan anlayışı başta olmak üzere, Batı düşüncesinde büyük dönüşümlere neden olmuştur. Türkiye’de ise Meşrutiyet’ten başlayarak Cumhuriyetle birlikte devam eden ve felsefi içerikle de etiketlenen Türkçülük, İslamcılık ve Batıcılık tartışmalarını siyasi tartışmalar olmaktan ziyade, nihai anlamda içerisinde kültür, medeniyet ve değer tasarımlarının olduğu tartışmalar olarak görebiliriz. Ayrıca birçok düşünürümüzün bir kavram ve gerçeklik olarak “kültür”e ilgi gösterdiğini ve kültürle ilgili önemli kavrayışlar, düşünceler ve öneriler ortaya koyduğunu tespit edebiliriz. Söz konusu arayışların Cumhuriyet Türkiye’sinde yaşanan gelenek-modernlik arası gerilimleri azaltma ve insanımızı kendi içerisinde birliğe götürecektir seçeneklerin kullanımını kültür içerisinde belirleme çabasını yansıttığını ifade edebiliriz. Böylece çatışma yerine karşılıklı uyum içerisinde yaşamın anlam örgüsü, ahenk ve dengesinin kültürle şekillenmesi amaçlanmıştır. Buradan hareketle çalışmamız, Hilmi Ziya Ülken, Takiyettin Mengüşoğlu gibi daha erken dönem felsefecilerimizin söz konusu bağlamda girişimlerini merkeze almakla birlikte sonraki dönem (Nurettin Topçu, Bozkurt Güvenç ve Doğan Özlem gibi) felsefecilerimizin meseleye yaklaşımlarını da gözetenek kültür ve insan sorununu karşılaştırmalı olarak ele almaya ve böylece Cumhuriyet dönemi Türk

düşüncesinin bir kültür felsefesi olarak yeniden inşasının imkân ve sınırlarına odaklanmaya amaçlamıştır. Çalışmamız sonunda, yukarıda ifade edilen bazı değerli çalışmalara rağmen Cumhuriyet felsefesinde kültürel bir varlık olarak insanı araştırma konusunun yeteri kadar ilgi görmediği için sistematik ve bütünlüklü bir kültür felsefesinin ortaya konulamadığını, söz konusu bağlamda kültürümüzün hakimiyetine bağlı özgün çalışmalara daha fazla ihtiyaç duyulduğunu ifade edebiliriz.

Anahtar Kelimeler

Felsefe, Cumhuriyet Felsefesi, İnsan, Kültür, Hilmi Ziya Ülken, Takiyettin Mengüşoğlu.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Cumhuriyet Felsefesinde İnsan ve Kültür" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	21.07.2023
Kabul Tarihi	28.07.2023
Yayın Tarihi	08.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Felsefe, Mantık
Araştırma Alanı	Felsefe, Mantık
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/440
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	1. Oturum - 26 Ağustos 2023 Cumartesi 14:00 - 15:00
Telif Hakkı	© 2023 Emrullah Kılıç. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayıncıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayıncı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Kılıç, Emrullah. "Cumhuriyet Felsefesinde İnsan ve Kültür". <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 3 (2023), 1-4. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.440

People and Culture in Republican Philosophy

Emrullah Kılıç

 <https://orcid.org/0000-0003-0221-0944> | ekilic0676@gmail.com

Assist. Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Türkiye

Abstract

Human has been subject to different definitions in the historical processes. The variability in the starting points while investigating the nature of the human has brought about the differentiation of the results achieved. All these cultural processes, produced by human beings and therefore related to humans, have also differentiated our world view, our conception of the universe, search for ideals, and good life experience. Human philosophy, which investigates the issues related to human and human existence in the integrity of existence, has dealt with all aspects of cultural structure. From this point of view, we can express culture as an effort to create a background for existence or as another name for sublimity. The construction of the meaning of life within life rather than a theoretical framework or meta-narratives reflects the characteristic of culture. The philosophical approach, which bases on what makes human different, started to show itself at the end of the 19th century. This situation has led people to explain in a holistic way based on anthropological foundations, especially despite the definitions made on the positivist and progressive values of the Enlightenment. The human philosophy that emerged in this direction, in the most general sense, has started to deal with the biological and cultural origins of the human as a cultural entity, the values that provide its existence, the institutions and traditions. The replacement of the "political" with the "cultural" in ideologies after the 19th century caused the main field of struggle in the formation of identity to shift to the cultural field, and this situation increased the importance of the issue. With the key role of culture and the definition of human being made accordingly, the coordinates of existence have been repositioned. The situation in question has led to great transformations in Western thought, especially in the understanding of human connected to the philosophical approach. In Turkey, on the other hand, we can see the debates on Turkism, Islamism, and Westernism, which started with the Constitutional Monarchy and continued with the Republic, and were labeled with philosophical content, as debates involving culture, civilization and value designs, rather than political debates. We can also detect that many of our thinkers have shown an interest in "culture" as a concept and reality and have offered important insights, thoughts and suggestions about culture. We can say that these searches reflect the effort to reduce the tensions between tradition and modernity experienced in the Republic of Turkey and to determine the use of the options within the culture that will lead our people to unity within themselves. Thus, instead of conflict, it is aimed to shape the meaning pattern, harmony and balance of life with culture in mutual harmony. From this point of view, our study focuses on the initiatives of our earlier philosophers such as Hilmi Ziya Ülken and Takiyettin Mengüşoğlu in the aforementioned context, but also considers the approaches of our later philosophers (such

as Nurettin Topçu, Bozkurt Güvenç and Doğan Özlem) to the issue, and tries to deal with the problem of culture and human in a comparative way. It aimed to focus on the possibilities and limits of the reconstruction of the Republican period Turkish thought as a cultural philosophy. At the end of our study, we can state that despite some valuable studies mentioned above, a systematic and integrated cultural philosophy could not be put forward because the subject of researching human as a cultural entity in the philosophy of the Republic did not receive enough attention, and in this context, more original studies related to the dominance of our culture are needed.

Keywords

Philosophy, Republican Philosophy, Human, Culture, Hilmi Ziya Ülken, Takiyettin Mengüşoğlu.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “People and Culture in Republican Philosophy” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-21
Accepted	2023-07-28
Published	2023-08-08
Category	Art & Humanities, Philosophy, Logic
Research Area	Philosophy, Logic
Conference	:
Title	3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/440
Location & Date	Online - 26-31 August 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - August 26, 2023, Saturday 14:00 - 15:00
Copyright	© 2023 Emrullah Kılıç. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Kılıç, Emrullah. “People and Culture in Republican Philosophy”. <i>TSBS Proceedings Journal</i> 3 (2023), 1-4. https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.440